

	<p><b>СИЛАБУС</b>  <b>НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</b>  <b>«Екологія»</b></p> <p><b>Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)</b>  <b>Спеціальність: <u>ІЗ Туризм та рекреація</u></b>  <b>Рік навчання: <u>1-й, семестр 2-й</u></b>  <b>Кількість кредитів ECTS: <u>3 кредити</u></b>  <b>Назва кафедри: <u>Екології та охорони</u></b>  <b><u>навколишнього середовища</u></b>  <b>Мова викладання: <u>українська</u></b></p>
<p><b>Лектор курсу</b></p>	<p><b>к.г.н., доц. Мудрак Галина Василівна</b></p>
<p><b>Контактна інформація лектора (e-mail)</b></p>	<p><b>mudrakgalyna@vsau.vin.ua, galina170971@ukr.net</b></p>

### **ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Навчальна дисципліна «Екологія» є обов'язковою компонентою ОПШ Туризм.

Загальний обсяг дисципліни 90 год.: лекції – 22 год.; практичні заняття – 18 год., самостійна робота – 50 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, консультації.

Підсумковий контроль – залік.

При вивченні даної дисципліни можуть використовуватися знання, отримані з дисциплін: «Основи туризмознавства», «Рекреалогія», «Кулінарна етнологія».

Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися при вивченні дисциплін: «Охорона праці та безпека життєдіяльності», «Спеціалізований туризм (Організація сільського зеленого туризму)».

#### **Призначення навчальної дисципліни**

Освітня компонента «Екологія» спрямована на засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань з концептуальних питань екології, а саме знати особливості впливу антропогенних чинників на довкілля і його наслідки та оволодіння практичними навичками застосування сучасних принципів, підходів і правил раціонального використання основних життєзабезпечуючих природних умов і ресурсів.

#### **Мета вивчення навчальної дисципліни**

Метою викладання навчальної дисципліни «Екологія» – формування у

здобувачів вищої освіти відповідних компетентностей щодо значення і необхідності екологічних знань про стан довкілля для практичної діяльності у сфері туризму, набуття вмінь і навичок щодо раціонального природокористування, розвиток екологічного мислення та дбайливого ставлення до використання природних умов і ресурсів.

### **Завдання вивчення дисципліни**

Завданням навчальної дисципліни «Екологія» є оволодіння принципами і завданнями екології; усвідомлення важливості екологічних питань, екологічної культури та мислення; знання основних чинників, які впливають на формування екосистем; розвиток здатності оцінювати екологічну ситуацію і здійснювати заходи щодо охорони довкілля з позицій сучасної екології; забезпечення формування чітких і обґрунтованих уявлень про взаємодію і взаємозв'язок всіх компонентів у природничій, соціальній і технологічній сферах; визначати дію важливих законів, принципів і правил екології; оцінювати та аналізувати ефективність екологічних заходів і ефективність використання природних ресурсів у туристичній діяльності.

### **ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКИХ НАБУВАЄ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ**

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральною, загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями, зокрема:

*Інтегральна компетентність (ІК):* Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму та рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій та методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

*Загальні компетентності (ЗК):*

ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього середовища

*Спеціальні компетентності (ФК):*

СК03. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій

СК17. Здатність формувати туристичний продукт Вінницького регіону в сфері внутрішнього сільського зеленого туризму

### **ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ**

ПР 05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

Вивчення дисципліни «Екологія» формує у здобувачів вищої освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (робота з інформаційними джерелами, методи бесіди, дискусії), робота у команді (робота у групах), лідерські навички (робота у групах і парах).

## ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1	Визначення екології та її основні поняття	2	2	4
2	Вчення про екосистему	2	2	6
3	Глобальні екологічні проблеми людства	2	2	4
4	Екологічні проблеми водного середовища	2	2	4
5	Екологічні проблеми атмосфери	2	2	4
6	Екологічні проблеми літосфери	2	2	4
7	Біорізноманіття та проблеми охорони	2	2	4
8	Природні ресурси та наслідки впливу антропогенної діяльності	2	2	4
9	Вплив туристичної діяльності на природне середовище	2		4
10	Природоохоронні території як основа туристичної діяльності в Україні та Вінницькій області	2		6
11	Вплив сільського зеленого туризму на екологічний стан довкілля	2	2	6
<b>Разом</b>		<b>22</b>	<b>18</b>	<b>50</b>

### Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача вищої освіти є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем вищої освіти самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи, вноситься на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем вищої освіти запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Індивідуальні завдання здобувач вищої освіти виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої

освіти заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

Під час виконання навчальних завдань, завдань контрольних заходів не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними, інформація про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності – достовірною; у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей мають бути посилання на джерела інформації з дотриманням норм законодавства про авторське право і суміжні права.

### Види самостійної роботи

№ з/п	Вид самостійної роботи	Години	Термін виконання	Форма та метод контролю
1	Вивчення питань, що виносяться на самостійне опрацювання	15	щотижнево	Усне та письмове опитування
2	Підготовка до лекційних та практичних занять	15	щотижнево	Усне та письмове опитування
3	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентації за заданою проблемною тематикою)	10	2 рази на семестр	Спостереження за виконанням, обговорення, виступ з презентацією, усний захист
4	Підготовка до контрольних робіт та тестування	10	2 рази на семестр	Тестування
<b>Разом</b>		<b>50</b>		

## РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

### Основна література

1. Вінічук М.М. Загальна екологія : Навчальний посібник, видання друге, виправлене та доповнене. Житомир : Видавництво Державного університету «Житомирська політехніка», 2021. 184 с.
2. Грицик В., Канарський Ю., Бедрій Я. Екологія довкілля. Охорона природи. Навчальний посібник. 2018. 292 с.
3. Кучерявий В.П. Загальна екологія : підручник. Частина 1. Львів : «Новий Світ 2000», 2025. 290 с.
4. Маленко Я.В., Ворошилова Н.В., Кобрюшко О.О., Перерва В.В. Загальна екологія: навчальний посібник. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 231 с.
5. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник (стереотипне видання). За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника та к.е.н., проф. М.К. Шапочки. Університетська книга. 2025. 759 с.
6. Соломенко Л.І., Боголюбов В.М., Волох А.М. Загальна екологія: підручник. 3-тє видання, стереотип., випр. і доп. Одеса: Олді плюс, 2025. 346 с.
7. Юрченко Л.І. Екологія. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури

(ЦНЛ). 2024. 304 с.

### Додаткова література

1. Мудрак О. В., Лавров В. В., Харченко С. О., Мудрак Г. В. Екологічні наслідки воєнних дій для земельних ресурсів Снігурівської громади Миколаївської області. *Збалансоване природокористування*. 2025. № 3. С. 67–77. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2025.342529>
2. Мудрак О.В., Антонюк Ю.П., Мудрак Г.В., Щерблюк А.Л., Дем'янюк О.С. Екологічні особливості вищих судинних рослин Національного природного парку «Кармелюкове Поділля». *Агроекологічний журнал*. 2025. № 4. С. 37–46. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.4.2025.345426>
3. Мудрак О.В., Матвійчук О.А., Мудрак Г.В., Матвеев М.Д., Дребет М.В., Осадчук І.С., Ганчук М.М. Раритети тваринного світу Поділля: стан, загрози, збереження: монографія / за заг. ред. О.В. Мудрака. 2-ге вид. Вінниця: ТОВ «Консоль», 2018. 594 с.
4. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Заповідна справа : навч. посіб. (стеоретичне видання). Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2025. 640 с.
5. Мудрак О.В., Ганчук М.М., Мудрак Г.В., Шевченко І.А., Хаєцький Г.С. Рекреаційний потенціал заповідних територій (на прикладі НПП «Кармелюкове Поділля»). *Збалансоване природокористування*. 2022. Вип. 2. С. 63–72. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.2.2022.26125121>
6. Мудрак О.В., Ганчук М.М., Мудрак Г.В., Серебряков В.В., Шевченко І.А., Хаєцький Г.С. Оцінка рекреаційного потенціалу регіонального ландшафтного парку «Мурафа». *Людина і довкілля. Проблеми неоекології*. 2022. Вип. 37. С. 12–136. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2022-37-11>
7. Мудрак О.В., Хаєцький Г.С., Мудрак Г.В., Серебряков В.В., Шевченко І.А. Унікальні водні антропогенні ландшафти Поділля як перспективні заповідні об'єкти. *Збалансоване природокористування*. 2022. Вип. 3. С. 104–115. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2022.266564>  
URL: <http://journals.uran.ua/bnusing/article/view/266564>
8. Мудрак О.В., Хаєцький Г.С., Мудрак Г.В., Серебряков В.В. Оцінка екологічного стану малих річок Східного Поділля в контексті сталого розвитку регіону. *Екологічні науки*. 2022. №6(45). С. 132–138. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.6-45.21>
9. Нейко І.С., Мудрак Г.В., Нейко О.В., Дідур І.М., Матусяк М.В., Козак Ю.В. Лісові генетичні ресурси у контексті збереження біорізноманіття Вінниччини. Монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 500 с.
10. Mudrak O.V., Ovchynnykova Yu.Yu., Mudrak G.V., Nagornyuk O.M. Eastern Podilia as a Structural Unit of a Pan-European Environmental Network // *Journal of Environmental Research, Engineering and Management* Vol. 74/№ 3/2018. P. 55–63.

11. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Екологічна політика як пріоритетна складова стратегії збалансованого розвитку Вінницької області: Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2017. 69 с.
12. Ракоїд О.О., Клепко А.В., Бондарь В.І. Загальна екологія. Навчально-методичний посібник. К.: НУБіП, 2023. 133 с.
13. Zubov A., Zubova L., Zubov A., Demyanyuk O., Mudrak H. Assessment of the state of forest vegetation of waste dumps of coal mines in Ukraine. *Biosystems Diversity*. 2024. Vol. 32 No. 3. P. 345-357. DOI: <https://doi.org/10.15421/012437>
14. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року у 2019 році. <https://ips.ligazakon.net/document/ME190300>
15. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р.. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95>
16. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

#### Інформаційні ресурси

1. Міністерство економіки, екології та сільського господарства України <http://eia.menr.gov.ua/>
2. Державна екологічна інспекція України <http://dei.gov.ua/>.
3. Всесвітня метеорологічна організація WMO <http://www.wmo.ch>
4. Всесвітня продовольча організація FAO <http://www.fao.org>
5. Екодія: <https://ecoaction.org.ua/>
6. Глобальна система спостережень за кліматом GCOS <http://www.wmo.ch/web/gcos/gcoshome.html>
7. Глобальна система спостережень за океаном GOOS <http://ioc.unesco.org/goos>
8. Глобальна система спостережень за поверхнею Землі GTOS <http://www.wmo.ch/web/gcos/gcoshome.html>
9. Міжнародна програма геосферно-біосферних досліджень IGBP <http://www.igbp.kva.se/cgi-bin/php/frameset.php>

#### СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються упродовж семестру, до 10% за показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача і до 30% підсумкової оцінки – за результатами підсумкового контролю.

### Розподіл балів за видами навчальної діяльності

	Вид навчальної діяльності	Бали
<b>Атестація 1</b>		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	5
2	Участь у роботі на практичних заняттях	5
3	Виконання контрольних робіт, тестування	10
4	Індивідуальні завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою)	10
	<b>Всього за атестацію 1</b>	<b>30</b>
<b>Атестація 2</b>		
5	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	5
6	Участь у роботі на практичних заняттях	5
7	Виконання контрольних робіт, тестування	10
8	Індивідуальні завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою)	10
	<b>Всього за атестацію 2</b>	<b>30</b>
	Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача	<b>10</b>
	<b>Підсумкове тестування</b>	<b>30</b>
	<b>Разом</b>	<b>100</b>

Якщо здобувач вищої освіти упродовж семестру за підсумками контрольних заходів набрав менше 35 балів, то він не допускається до заліку.

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

### Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
66-74	D	
60-65	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни